

В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 372-373.

3. Кримінальне право. Особлива частина: [підруч.] / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – [2-ге вид.]. – К.: Дакор, 2013. – С. 72.

4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 9-те вид. переробл. та допов. – К.: Юрид. думка, 2012. – С. 302-303.

5. Голодная смерть детей в Киеве: стали известны новые подробности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vesti-ukr.com/kiev/213845-holodnaja-smert-detej-v-kieve-stali-izvectny-novye-podrobnosti>

УДК 343.54 (043.2)

Кісілюк Е. М., к.ю.н., доцент,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПРОТИДІЯ ЕКОНОМІЧНОМУ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'Ї

Згідно зі ст. 15 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» члени сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї, несуть кримінальну, адміністративну чи цивільно-правову відповідальність відповідно до закону. Згідно цього ж Закону насильство в сім'ї – це будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю. Таким чином, Закон розрізняє чотири види домашнього насильства: фізичне, психологічне, сексуальне та економічне.

Економічне насильство в сім'ї, як злочин, за який передбачена кримінальна відповідальність, може мати наступні форми:

1) ухилення від сплати платежів, які один член сім'ї зобов'язаний сплачувати на користь іншого. Такі діяння є злочинами при злісному ухиленні від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей (аліментів), злісному ухиленні батьків від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей, що перебувають на їхньому утриманні (ст. 164 КК) та злісному ухиленні від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання непрацездатних батьків (ст. 165 КК).

2) протидія законній господарській діяльності одного члена сім'ї з боку іншого або, навпаки, примушування члена сім'ї займатися певними видами діяльності. Таке насильство тягне за собою кримінальну відповідальність, якщо вчинено: протидію господарській діяльності (ст. 206 КК), експлуатацію дітей, які не досягли віку, з якого законодавством дозволяється працевлаштування, шляхом використання

їхньої праці з метою отримання прибутку (ст. 150 КК), використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (ст. 150-1 КК), примушування чи втягнення у заняття проституцією (ст. 303 КК), втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність (ст. 304 КК).

3) злочинні діяння одного члена сім'ї проти власності іншого члена сім'ї. Економічне насильство у вигляді протиправних посягань одного члена сім'ї на власність іншого члена сім'ї, предметом яких виступає майно, що належить потерпілому члену сім'ї на праві особистої приватної власності або є сумісною (спільною) власністю, але в ньому немає частки винної особи, тягне за собою кримінальну відповідальність при вчиненні таких злочинів: крадіжки (ст. 185 КК), грабежу (ст. 186 КК), розбою (ст. 187 КК), вимагання (ст. 189 КК), шахрайства (ст. 190 КК), незаконного заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК), умисного знищення або пошкодження чужого майна (ст. 194 КК).

4) злочинні діяння одного члена сім'ї стосовно майна, що належить йому та іншому члену сім'ї на праві сумісної (спільної) власності. Значна частина злочинних проявів економічного насильства в сім'ї полягає саме в таких діях. Між тим, кримінальна відповідальність за такі дії суттєво відрізняється від тих, де предметом злочину є майно, що є чужим для винної особи (належить потерпілому члену сім'ї на праві особистої приватної власності або є сумісною (спільною) власністю та в якому немає частки винної особи). Загалом, питання належності майна члену сім'ї на праві особистої приватної власності, сумісної (спільної) власності подружжя або сумісної (спільної) власності батьків та дітей регулюються главами 7, 8, 10 та 14 Сімейного кодексу України. У випадках, коли предметом економічного насильства в сім'ї є речі, що перебувають у сумісній (спільній) власності особи, яка здійснює насильство, та іншого (інших) членів сім'ї, такі діяння не є злочинами проти власності.

Злочинні діяння одного члена сім'ї стосовно майна, що належить йому та іншому члену сім'ї на праві сумісної (спільної) власності, за наявності необхідних підстав, можуть кваліфікуватися як самоправство (ст. 356 КК), тобто самовільне, усупереч установленому законом порядку, вчинення будь-яких дій, правомірність яких оскаржується іншим громадянином, якщо такими діями була заподіяна значна шкода інтересам громадянина, державним чи громадським інтересам або інтересам власника. Так, наприклад, усупереч волі дружини, використання чоловіком коштів або майна, яке є сумісною (спільною) власністю подружжя, що заподіяло значну шкоду інтересам дружини або інтересам сім'ї в цілому, тягне за собою кримінальну відповідальність за ст. 356 КК.

5) порушення недоторканості житла. Такі дії при вчиненні насильства в сім'ї можуть полягати в незаконному проникненні до житла чи до іншого володіння члена сім'ї, який проживає окремо, незаконному проведенні в них огляду чи обшуку, а так само виселенні члена сім'ї чи в

інших діях, що порушують недоторканість житла і тягнуть кримінальну відповідальність за ст. 162 КК.

б) зловживання опікунськими правами. Як вид економічного насильства в сім'ї такі дії полягають у використанні опіки чи піклування з корисливою метою на шкоду підопічному (зайняття житлової площі, використанні майна тощо) і тягнуть кримінальну відповідальність за ст. 167 КК.

Таким чином, економічне насильство в сім'ї – це навмисні дії одного члена сім'ї щодо іншого, спрямовані на те, щоб позбавити потерпілого житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які він має законне право, або примушування його протиправно займатися певними видами діяльності. Такі дії можуть заподіяти шкоду фізичному чи психічному здоров'ю або навіть призвести до смерті потерпілого.

УДК 343.31 (043.2)

Климосюк А. С., аспірант,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ПРЕДМЕТ ДИВЕРСІЇ (СТ. 13 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

Сьогодні забезпечення національної безпеки України є чи не найголовнішим завданням, першочерговою потребою та запорукою нормального функціонування та розвитку українського суспільства та держави. В умовах глобалізації інформаційна безпека набуває дедалі більшої ваги і стає одним із найважливіших елементів забезпечення національної безпеки. Посягання на інформаційну безпеку здійснюється і при вчиненні диверсії, кримінальна відповідальність за яку передбачена ст. 113 КК України.

У Законі України інформаційна безпека визначається як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації.

Деякі науковці вже звертали увагу на необхідність включення до переліку предметів диверсії інформації, однак, це питання залишається актуальним, зокрема, потребує з'ясування за яких умов та яка саме інформація може визнаватися предметом диверсії.

Убачається, що посягання на інформаційну безпеку відбувається при